

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Татьянчиков Андрій Олександрович ПСИХОЛОГІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ВИНИКНЕННЯ ПСИХОСОМАТИЧНИХ РОЗЛАДІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ	434
Ташилатов Вячеслав Абдуллайович РОДИНА ЯК СОЦІАЛЬНА ЦІННІСТЬ В КРИЗОВИХ УМОВАХ	437
Третьякова Тетяна Миколаївна ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЛЮДСЬКОГО ФАКТОРУ В БІЗНЕС-УПРАВЛІННІ	440
Шмаленко Юлія Іванівна ПСИХОТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	442
Папінян Вікторія Валентинівна ВПЛИВ ДИСТРЕСУ НА КОГНІТИВНІ ФУНКЦІЇ ЛЮДИНИ ПРИ ПРИЙНЯТТІ РІШЕННЯ	444
СЕКЦІЯ 21. ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ, ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННА ВІДБУДОВА УКРАЇНИ	
Кібік Ольга Миколаївна ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ В ПРОЦЕСІ БЕЗПЕЧНОГО СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ	448
Слободянюк Ольга Василівна ІНВЕСТИЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ВІДБУДОВИ УКРАЇНСЬКИХ ЕКОНОМІЧНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	451
Котлубай Вячеслав Олексійович ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ ВІДНОВЛЕННЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	453
Редіна Євгенія Валентинівна КРЕАТИВНА ЕКОНОМІКА ЯК ДРАЙВЕР ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ	456
Примаченко Іван Федорович СИНЕРГІЯ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ЙМОВІРНІ СЦЕНАРІЇ ПІСЛЯ ПРИПИНЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В НАЙБЛИЖЧОМУ МАЙБУТНЬОМУ	460
Корнілова Олеся Володимирівна ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ..	463
Калмикова Наталя Юріївна ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ	466
Кузнецова Людмила Валентинівна ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ ТІНЬОВОМУ СЕКТОРУ В УМОВАХ ВІЙНИ	469
Сіянюк Павло Віталійович ПЕРЕДУМОВИ ПОСИЛЕННЯ РОЛІ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ В РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	472
Крейтор Сергій Юрійович ПЕРЕДУМОВИ ТА БАР'ЄРИ ІНТЕГРАЦІЇ ІННОВАЦІЙ У ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ.	475
Візіренко Світлана Вікторівна РОЛЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА У ПІДТРИМЦІ ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ	477
Тищенко Ірина Валеріївна ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ	480
Razinkin Nikita INNOVATIVE MARKETING STRATEGIES AND LOGISTICS SOLUTIONS FOR THE DEVELOPMENT OF THE ELECTRIC VEHICLE MARKET IN THE CONTEXT OF DIGITAL ADAPTATION	483

створює особливо сприятливі умови для розвитку психологічних компетенцій молоді, оскільки базується на принципах доступності, зрозумілості та релевантності інформації. Подальші перспективи досліджень пов'язані з розробкою спеціалізованих тренінгових програм для різних категорій населення, що зазнали травматичного впливу воєнних дій, та оцінкою їх довгострокової ефективності.

Список використаних джерел:

1. Єфтені Н. М., Шмаленко Ю. І. Вплив політичних конфліктів на цінності та ідентичність громадян України. *Габітус*. 2024. № 62. С. 224-229. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.62.40>
2. Лефтеров В. О. Психологічні тренінгові технології в органах внутрішніх справ : монографія : У 2-х т. Т. I : *Методологія психотренінгу та його використання у професійно-психологічному розвитку персоналу, задіяного в екстремальних видах діяльності*. Донецьк : ДЮІ, 2008. 240 с.
3. Solomon P. Peer Support/Peer Provided Services Underlying Processes, Benefits, and Critical Ingredients. *Psychiatric Rehabilitation Journal*. 2004. Vol. 27(4). P. 392–401. URL: <https://doi.org/10.2975/27.2004.392.401>
4. Calhoun C. D. et al. The Role of Social Support in Coping with Psychological Trauma: An Integrated Biopsychosocial Model for Posttraumatic Stress Recovery. *The Psychiatric quarterly*. 2022. Vol. 93(4). P. 949–970. URL: <https://doi.org/10.1007/s11126-022-10003-w>
5. Джежик О. В., Цільмак О. М. Основні напрями психологічної підтримки учасників освітнього процесу. *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квіт. 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова ; відп. за вип. М. Р. Аракелян. Одеса, 2024. С. 823-825. URL: <https://hdl.handle.net/11300/28284>

Ключові слова: психотренінгові технології, соціально-психологічна підтримка, воєнний стан, методика «Рівний-Рівному», резильєнтність, молодь.

Keywords: psychotraining technologies, socio-psychological support, martial law, “Peer-to-Peer” methodology, resilience, youth.

Папінян Вікторія Валентинівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри психології*

ВПЛИВ ДИСТРЕСУ НА КОГНІТИВНІ ФУНКЦІЇ ЛЮДИНИ ПРИ ПРИЙНЯТТІ РІШЕННЯ

Дослідження впливу стресу на когнітивні функції є актуальною темою сучасної науки. У цій статті розглядаються наукові дослідження впливу дистресу на пізнавальні функції людини. Дослідження показує, як стресфактори впливають

на такі когнітивні функції, як увага, пам'ять та безпосередньо прийняття рішень. Встановлено, що стрес має як позитивний, так і негативний вплив на настрій залежно від його часу, інтенсивності та індивідуальних особливостей. Крім того, у цій статті обговорюються способи пом'якшення впливу стресу на когнітивні функції та пропонуються шляхи подальших досліджень у цій галузі.

Тривога впливає на багато аспектів роботи центральної нервової системи мозку та психології. Однією з таких сфер є увага. Тривога впливає на здатність людей концентруватися, ускладнюючи зосередження на завданнях або ситуаціях. Це може призвести до зниження продуктивності та збільшення навантаження на доручені завдання. Емоції також впливають на пам'ять.

Під впливом стресу можуть виникнути значні порушення психічних функцій, які впливають на різні сторони мислення та роботу мозку. Однією з таких сфер є увага. Тривога впливає на здатність людини концентруватися, ускладнюючи її зосередження на певних завданнях або інформації. Це може призвести до зниження продуктивності та збільшення кількості помилок у виконанні завдань. На пам'ять також впливає стрес. Дослідження показують, що під час стресових ситуацій процеси сприйняття інформації та запам'ятовування можуть бути порушені. Навіть природні механізми пам'яті можуть бути складними, що призводить до забудькуватості або нездатності точно обробляти інформацію.

Не життєва подія викликає у нас стрес (зміна роботи, місця проживання, розрив стосунків тощо), а втрата будь-якої сфери життя, пов'язаної з нею – втрата статусу, гроші, влада, зміна звичайних обставин, втрата робочого приладдя, втрата самоповаги тощо, зміна його звичного способу життя та випадки застоювання надмірної сили викликають занепокоєння. Причиною стресу часто є неприємні події, особливо якщо вони несподівані та поза нашим контролем. Ми відчуваємо стрес, коли перебуваємо в ситуаціях невизначеності або двозначності, коли стикаємося з міжособистісними конфліктами. Але навіть у повсякденному житті ми піддаємося більшому стресу, ніж ми думаємо. [2, с. 12].

Усі ці звичайні дрібні повсякденні події можуть викликати фізіологічну реакцію: переляк, сухість у роті, прискорене серцебиття, серцебиття, пітливість. Нам стає важко зосередитися на чомусь, що не має відношення до пережитої події, і постійно повертаємося до того, про що думаємо. Стрес руйнує нашу імунну систему, роблячи нас сприйнятливими до інфекцій.

Депресія, занепокоєння, тривога, гостинність, деградація імунної системи, що призводить до низки інфекцій, від застуди та герпесу до різних видів раку, не повністю поглинаються патологіями, які пов'язані з аутоімунними захворюваннями, такими як ревматоїдний артрит або мультиплікативний склероз.

Стресори інтенсивні та неминучі, поступово наростаючі. Наприклад, навіть один епізод надзвичайного стресу, викликаного трагедією, може призвести до серйозної хвороби і навіть смерті. Найпоширенішою є ситуація, коли людина захворіла через наслідки звичайних стресових подій. Наприклад: має бути захист магістерської, потім зривається заплановане весілля... Як результат – дуже сер-

йозний грип. Саме вплив хронічного стресу, зокрема, пояснює добре відому залежність між соціальним класом і очікуваною тривалістю життя: багаті та освічені в середньому живуть довше та здоровіше, ніж бідні та неосвічені. Спочатку поняття стресу виникло у фізіології для опису специфічної реакції організму («загальний адаптаційний синдром») у відповідь на будь-який несприятливий вплив [3, с. 45].

Кожна нова життєва ситуація стимулює розумову активність людини, щоб зрозуміти, наскільки це довго і небезпечно. Кожен думає: «Чи комфортно мені?» «Якщо так, то якою мірою?» Наступним кроком є порівняння власної здатності людини справлятися зі стресом і вимогами екстремальної ситуації. Стрес починається, коли людина усвідомлює, що ситуація (реальна чи уявна) становить фізичну чи психічну загрозу (первинна оцінка) і усвідомлює, як ефективно реагувати на ці події (вторинна оцінка не в змозі [4, с. 67].

Стрес можна контролювати, якщо людина змінить значення події до рівня, коли воно більше не загрожує їй, і використовує творчі методи для усунення або нейтралізації відчуття загрози. Здатність і здатність особистості справлятися з екстремальною ситуацією залежить від ресурсу, який залежить від особливостей центральної нервової системи, темпераменту, адаптації, навченого програмування та різних способів організації, форми діяльності, риси характеру. Оцінка ефективності власної поведінки та власних реакцій на настання певних подій називається самоефективністю, яка визначається як прояв компетентності та вміння справлятися зі стресом.

Р. Лазарус розрізняв три типи оцінки стресу: 1) травматична втрата когось або чогось особисто важливого (смерть, тривале розлука, втрата роботи, здоров'я тощо); 2) оцінка ризику, коли ситуація вимагає, щоб індивід мав більше ресурсів для подолання, ніж він має; 3) оцінити складність завдання (проблеми), його відповідальність і ризику.

Стрес можна переоцінити в процесі зв'язування пристосувальних реакцій організму як індикатора ефективності подолання ситуації і коригування відповідного психофізіологічного настрою до повного усунення стресу. На оцінку події як стресової впливають емоції, викликані стресовою ситуацією, невизначеність, пов'язана з відсутністю інформації для оцінки події, важливість події для людини (або інших), її важливість для продуктивності та кінцевий результат [3, с. 39].

Емоційність є важливим механізмом адаптаційних процесів, який або сприяє, або перешкоджає процесу навчання. Емоційна обробка відбувається наступними способами: 1) емоції діють як ранній сигнал попередження про небезпеку. Вони є основою емоційної пам'яті про страждання жертви. Незабутнє враження від таких подій складається з емоцій; 2) емоції регулюють поведінку, а увага впливає на функції. Емоційна оцінка ситуації переорієнтовує увагу на те, що є найбільш загрозливим; 3) емоції впливають на процес аналізу завдання, який можна перервати і перевести на практичні дії відповідно до нових вимог ситуа-

ції. Надмірно сильні емоції заважають гнучкій тактиці та уважності під час прийняття рішень; 4) мотивуючим фактором можуть бути емоції [2, с. 12].

Прийнятні чи неприйнятні емоції заохочують копіювати або придушувати їх і стимулюють поведінку для управління, запобігання, пом'якшення або зменшення внутрішнього стресу. Невизначеність – це стан, який породжує психофізіологічну напругу і бажання відійти від неї. Це може бути ймовірність події або непередбачуваність часу. Невизначеність також може бути пов'язана з потребою в більших знаннях і здатності запобігти або усунути загрозу.

Отже, подолання тривоги залежить від здатності людини передбачати розвиток загрозової події, контролювати свої реакції на ситуації, осмислювати ситуації та заповнювати відсутню інформацію своєю уявою.

Список використаних джерел:

1. Крайнюк В. М. Механізми формування стресостійкості особистості. *Вісник Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України*. 2004. № 7. С. 155-162.
2. Мигаль Г. В., Протасенко О. Ф. Стресостійкість людини-оператора. Методи підвищення стресостійкості. *Відкриті інформаційні та комп'ютерні інтегровані технології*. 2008. № 39. С. 248-252.
3. Харченко Д. М. Психосоматичні розлади. Теорії, методи діагностики, результати досліджень: навч. посіб. Київ : Видавництво «Слово». 2017. 278 с.

Ключові слова: стрес, дистрес, тривога, когнітивна сфера, емоційність, психосоматичні розлади.

Keywords: stress, distress, anxiety, cognitive sphere, emotionality, psychosomatic disorders.